

TÀRBENA, UN DELS MOLTS PARADISOS PER A L'ETNOBOTÀNICA I

Vicent Perles i Moncho

Llicenciat en Ciències Biològiques

RESUM

En aquest article, intente fer que el gaudir del senderisme servisca també per a donar a conèixer la flora i les seues aplicacions en la vida de les persones. Aquesta vegada m'he centrat en Tàrbena, per ser el poble dels meus ancestres, espere que els agrade i si decideixen conèixer-ho, no s'obliden de gaudir de les seues excel·lències gastronòmiques que són moltes.

PARAULES CLAU

senderisme; etnobotànica; Tàrbena; flora.

TÀRBENA, ONE OF MANY PARADISES FOR ETHNOBOTANY. I

Vicent Perles Moncho

ABSTRACT

In this article, I argue that hillwalking is an excellent opportunity to discover plant species and their practical use in the lives of the local people. For the purposes of the essay, I concentrate on Tàrbena, because it is the village of my ancestors. I hope you find the article interesting, and if you decide to visit, do not forget to enjoy some of the many gastronomical delights.

KEY WORDS

hillwalking (hiking); ethnobotany; flora; Tàrbena; Marina Alta.

L'etnobotànica estudia les relacions entre els grups humans i el seu entorn vegetal, és a dir, l'ús i aprofitament de les plantes en els diferents espais culturals i en el temps.

El terme "etnobotànica" va ser encunyat el 1895 pel botànic nord-americà John William Harshberger, però la història de camp comença moltíssim abans. L'any 77 dC el metge cirurgià grec Dioscòrides va publicar *De Materia Medica*, un catàleg de 600 plantes del Mediterrani en el qual va consignar informació de com les utilitzaven els grecs, especialment per a propòsits mèdics. Aquest herbari il·lustrat contenia informació de com i on havia sigut presa cada planta, si eren o no verinoses, el seu ús actual i si eren comestibles o no (fins i tot incloïa les receptes). Dioscòrides va emfatitzar el potencial econòmic de les plantes.

Nosaltres ací no pretenem fer un estudi exhaustiu de les plantes del nostre entorn més pròxim, sinó que, aprofitant el gran auge actual del senderisme, donar a conèixer algunes de les plantes més comunes que ens trobarem en els nostres itineraris. Per a mi, caminar no consisteix només a fer quilòmetres, és també aprofitar el moment per a observar l'entorn, la flora, la fauna, la geologia, en resum, l'ecosistema pel qual ens desplaçem. Farem una visita a l'entorn de muntanya, visitant el terme de Tàrbena. Per descomptat, no hi són totes les plantes que hi ha en l'ecosistema, però sí les més freqüents i fàcils d'observar.

Encara recorde la meua època d'estudiant de biològiques, quan eixia a recollir plantes per a l'herbari o insectes per a l'insectari, i em fa pena pensar en les plantes recollides o en els insectes clavats en agulles, i que ara s'hauran oblidat en algun racó de la Facultat. Però ara posseïm un gran avantatge, les càmeres digitals, amb les quals podem fer un herbari virtual sense danyar l'entorn. Per tant us pregue que no recolliu plantes que no aneu a utilitzar, simplement fotografiar-les, tindreu un bonic record, unes fotos precioses i no haureu perjudicat l'ecosistema. Us done les gràcies a compte.

En aquest article es tracta de fer una aproximació al coneixement d'espècies botàniques del nostre entorn més pròxim. Farem una descripció taxonòmica de les mateixes i al mateix temps indicarem les seues qualitats medicinals si en tenen. Pel seu gran volum hem dividit el treball en seccions que es publicaran de manera consecutiva en diferents revistes.

BIBLIOGRAFIA

Árboles y Arbustos. <https://www.arbolesyarbustos.com>

Asturnatura. <https://www.asturnatura.com>

Botánica y Jardines. www.botanicayjardines.com

Flora Catalana. www.floracatalana.net

Flora Iberica. www.floraiberica.es

Flora Vascular. <https://www.floravascular.com>

Herbari Virtual del Mediterrani Occidental. herbarivirtual.uib.es

Herbario Virtual de Banyeres de Mariola y Alicante. herbariovirtualbanyeres.blogspot.com

Plantas medicinales. <https://www.fitoterapia.net/vademecum/plantas/index>.

DE BOLOS, Oriol, i VIGO, Josep. *Flora dels Països Catalans*, Barcino, 1984.

CECCHINI, Tina. *Enciclopedia de las hierbas y de las plantas medicinales*. Barcelona, 1978.

Nota: No s'automedique, per al diagnòstic i tractament consulte al metge, i per al reconeixement de les plantes, consulte a un entés o professional de la botànica.

Acer negundo

ACER NEGUNDO L.

Sinonímia:

Acer californicum var. *texanum* Pax

Acer fauriei H.Lév. & Vaniot

Acer fraxinifolium Nutt.

Acer fraxinifolium Raf.

Acer lobatum Raf.

Acer nuttallii (Nieuwl.) Lyon

Acer trifoliatum Raf.

Acer violaceum (Booth ex G.Kirchn.) Simonk.

Negundo aceroides var. *violaceum* G. Kirchn.

Negundo aceroides subsp. *violaceus* (Booth ex G. Kirchn.) W.A.Weber

Negundo fraxinifolium var. *crispum* Loudon

Negundo fraxinifolium var. *violaceum* Booth ex Loudon

Negundo negundo (L.) H.Karst. nom. invalid.

Negundo texanum (Pax) Rydb.

Rulac negundo (L.) Hitchc.

Arbre caducifoli dioic, de fulles compostes amb 3-5(7) folíols ovats, aguts o acuminats, +/- dentats, de 3-10 cm de longitud; fruit glabre amb les ales en angle agut. 5-20m.

Cultivat en parcs i jardins, de vegades subspontani al bosc de ribera de la regió mediterrània i de la muntanya mitjana.

Aquest auró és un arbre de creixement ràpid, generalment no gaire llargu, de fins a 25 m d'altura, amb un tronc de diàmetre de 30 a 50 cm, rarament de més d'1 m. Moltes vegades té diversos troncs i forma espessors impenetrables. Els fillols són verds, amb una cera rosa o violeta quan són joves. Al contrari d'altres aurons (amb fulles palmades) té fulles pinnades amb tres, cinc o set folíols; les fulles tenen de 12 a 25 cm de longitud, amb cada folíol de 6 a 10 cm i de 3 a 7 cm d'ample. Cap altre auró té més de tres folíols. Les fulles són translúcides, de color verd clar, grogues a la tardor abans de caure, tenen vores serrades i són asimètriques en la base de la fulla. A diferència de la majoria dels aurons és un arbre dioic. Les flors són xicotetes i a pètals, de 10 a 30 juntes en un ram pèndul, d'1 a 2 dm de longitud, en la primerenca primavera. Els fruits són disàmars, d'1 a 2 cm de longitud, amb ales de 2 a 3 cm incurvades; es dispersen i cauen a la tardor, o persisteixen durant l'hivern. L'espècie prefereix terreny assolellat i no calcari. Pot créixer en llocs inundats i suporta el fred fins a $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Castellà: arce, arce con hojas de fresno, arce de hojas de fresno, negundo.

Nom comú: auró negundo, genundo, auró americà, auró de fulla de freixe.

Acer negundo

USOS

Ornamental: es cultiva en parcs, jardins i carrers. Pot viure en zones amb molta contaminació. S'utilitza com a bonsai.

Medicinal:

---Part utilitzada

Escorça.

---Propietats

Emètic

---Manera d'ocupació

-Te d'escorça com a emètic.

Alimentació: la saba conté una quantitat raonable de sucre i pot ser emprada com a beguda refrescant o elaborar-se concentrada a manera de xarop, que s'usa com a edulcorant en molts aliments. El seu contingut en sucre és inferior a altres aurons.

L'escorça es pot consumir seca, es mol i es redueix a pols i després s'usa com a espessidor en sopes, etc. o s'afeg a les farines de cereals per a fer pa, pastissos, etc.

L'escorça interna també es pot bullir fins que el sucre cristal·litza fora d'ell.

Altres: la seua fusta és poc resistent, trencadissa i lleugera, de color clar, el gra és fi i compacte; amb la seua fusta es fabriquen recobriments decoratius per a l'interior de les cases; pianos i xapes; mobles econòmics, treballs de marqueteria i es llavoren utensilis i xicotetes figures. També s'ha usat per a obtindre pasta de paper.

ADIANTUM CAPILLUS-VENERIS L.

Reino: Plantae / **Divisió:** Pteridophyta / **Classe:** Pteridopsida / **Ordre:** Pteridales /

Família: Pteridaceae / **Subfamília:** Vittarioideae / **Gènere:** Adiantum.

Castellà: adianto, arañuela, brenca, brensa, cabellera de Venus, cabello de Venus, cabellos de Venus, capilaria, capilera, colantrillo, culandrillo, culantrillo, culantrillo de Montpellier, culantrillo de pozo, culantro de pozo, curandrillo, diabólica, falcija, falcilla, falsía, falsia, hierba de las mal parías, perejil borde, politrico, rosada, sanguinaria, yerba brensa, yerba de las malparías, zanca de morenillo, zancamorenilla, zanca moretilla.

Nom comú: adiant. Cap-pilera. Falguerola. Falzia.

Rizoma prostrat-radicant, densament recobert de pàlees linears de color castany. Frondes de fins a 55 cm; pecíol generalment una mica menor que la làmina, a vegades molt major, de castany negrós a negre, brillant; làmina 1-3 pinnada, d'ovada a ovado-lanceolada; pínules de grandària molt variable, peciolulades, flabel·lades, cuneades en la base, irregularment lobades en l'àpex, glabres, de textura delicada i color verd clar. Esporangis en 2-10 línies paral·leles, en la part interna de falsos indusis membranacis inserits en la vora de les pínules.

És una xicoteta falaguera vivaç que aconsegueix els 10-40 cm. d'altura. Amb tija recta i fronda finament pinnada amb pecíol negre. Té una distribució cosmopolita, és natiu de l'oest i sud d'Europa, Àfrica, Amèrica del Nord i Centreamèrica. Freqüent en murs, grutes i ribes de rierols. Es cultiva comunament com a planta ornamental.

Hàbitats: esclètxes de roques i penya-segats. Plantes de jardí. Llocs humits no salins (Rambles, basses, torrents, canals, fonts i síquies). Normalment a llocs humits (pous fonts parets un poc banyades etc.) on regalima aigua amb carbonat càlcic.

Principis actius: àcid gàl·lic i tánico, principis amargs, goma, traces d'oli essencial, abundants mucíl·lags, flavonoides.

Adiantum Capillus-Veneris

Indicacions: és un excel·lent demulcent, amb efecte antiinflamatori, béquic, mucolític i expectorant. Serveix com desintoxicant en casos de etilisme, galactógen, antifurfuráci, segons autors diaforétic. Astringent, emolient, diürètic, emenagogeg. Indicat per a faringitis, bronquitis, catarros, asma. Cistitis, uretritis. En ús tòpic s'usa en: dermatitis, estomatitis, gingivitis, parodontopatías, vulvovaginitis.

Preparació i receptes: s'usen les sumitats aèries (frondes). Es recol·lecta al juny i juliol. Infusió: una cullereta per a postres per tassa. Infondre durant 20-30 minuts. Prendre tres tasses al dia després dels menjars. Les frondaes tenen sabor amarg i discret olor aromàtica.

Altres usos: com a substitut del te. Des de la Grècia antiga es va usar per a combatre la caiguda del cabell, triturat i barrejat amb oli o vinagre.

AEGILOPS GENICULATA Roth, 1787

Sinonímia:

Aegilops altera Lam. ex Roth
Aegilops brachyathera Pomel
Aegilops divaricata Jord. & Fourr.
Aegilops echinus Godr.
Aegilops erigens Jord. & Fourr.
Aegilops erratica Jord. & Fourr.
Aegilops fonsii Sennen
Aegilops microstachys Jord. & Fourr.
Aegilops ovata auct., non L. (1753)
Aegilops parvula Jord. & Fourr.
Aegilops procera Jord. & Fourr.
Aegilops pubiglumis Jord. & Fourr.
Aegilops sicala Jord. & Fourr.
Aegilops vagans Jord. & Fourr.
Phleum aegilops Scop.
Triticum vagans (Jord. & Fourr.) Greuter

Espiga ovada o oblonga, d'1-3(4) cm (sense comptar-hi les arestes), amb 2-4(5) espícules; arestes de les glumes de l'espícula apical pràcticament no més llargues que les de les altres espícules. Glumes inferiors de l'espícula basal de 5-7(8) mm (sense les arestes), amb (3)4-5 arestes; arestes dels lemmes aproximadament iguals que les de les glumes. Herba pilosa o glabrescent; fulles de 3-10 x 0,1-0,5 cm; espigues d'1-3(4) cm, amb 2-3(6) espícules, les inferiors sovint +/- atrofiades, les normals amb 3-6 flors; glumes coriàcies, amb 2-5 arestes; lemmes papiracis, amb 0-3 arestes; espícula terminal estèril. 1-4 dm. Erms +/- ruderalitzats, vores de camins, etc.

Tiges de 15-40 cm. Fulles amb baina generalment ciliada en la part superior, la de les fulles inferiors sovint vilosa; llimbs de 3-10 x 0,2-0,5 cm, vilós. Espiga de 1,5-2,5 cm, amb 3 (-4) espiguetes totes fèrtils, la superior més xicoteta. Espigueta inferior amb 4 flors, les 3 inferiors fèrtils, la superior estèril. Glumes de 6,5-9 x c. 5 mm, més curtes que les lemmes, ovades, truncades, escàbrides; la inferior amb 4 (-5) arestes de 20-32 mm; la superior amb 4-5 (-6) arestes de 27-40 mm; arestes amb indument flocós poc desenvolupat en la base de la cara interna. Lemma de la flor inferior de (8-) 8,5-11 mm, el·líptica, amb 3-4 arestes, a vegades una reduïda a una dent, les més llargues de 22-32 mm. Pàlea de 8-11 mm, amb marge ciliat-escàbrid. Anteres de 2-3 mm. Cariopsis de c. 7 x 3 mm, semiovoïda. Floreix i fructifica d'abril a juny (juliol).

Gramínia sense pèls, anual, amanyogada, amb moltes tiges dretes i tortes bruscament en la base, d'uns 30 cm, molt dura i persistent. L'espiga és d'uns 3 cm de longitud, sense comptar les arestes, amb 4-5 espiguetes, pegades alternadament en el raquis, les superiors primes i estèrils, les inferiors més engruixades, amb glumes dures, concavoconvexes, nervis verds, continuats en tres filaments estrets, rígids, d'uns 3 cm de longitud, col·locats

Aegilops Geniculata

en angle recte respecte a l'espigueta. Les tres lemmes també amb dos filaments llargs. La lemma de l'espícula superior amb tres arestes. Pàlees amb dents. Flor amb tres estams, estigmes enganxats a l'interior de les glumel·les. Fulles lanceolades, planes i amb llarga punta, baina llarga, finament ratllada, amb alguns pelets. Lígula marró amb pelets. Molt abundant en costes, terrenys incultes, secs i assolellats.

Nom comú: traiguera. blat de moro. blat de perdiu, blat bord.

ALLIUM AMPELOPRASUM L.

Regne: Plantae / **Divisió:** Magnoliophyta / **Classe:** Liliopsida / **Subclasse:** Liliidae / **Ordre:** Asparagales / **Família:** Amaryllidaceae / **Subfamília:** Allioideae / **Tribu:** Allieae / **Gènere:** Allium.

Tèpals blanquinosos, més rarament de color rosa o purpurescents, de (3)4-5.5 (6) mm, més curts que l'eix anterífer dels estams o de longitud aproximadament igual; anterès molt sovint +/- exsertes, grogues o, més rarament, vermelloses; bulb amb la túnica externa pàl·lida i amb bulbets laterals sèssils o curtament pedicel·lats, també pàl·lids. Espècie molt polimorfa.

Característiques: Aquest all és fàcil de reconèixer per la seva inflorescència gran, esfèrica, amb flors de color rosat o purpurina, es pot fer molt alt, fins a un metre i mig o més. L'espata de la inflorescència té una sola valva que cau en madurar les flors. Floreix al final de la primavera.

Allium Ampeloprasum

Castellà: ahoporro, ajete barbón, ajetes silvestres, ajillo, ajiporro, ajo, ajo bravo, ajo de las viñas, ajo de oso, ajo de perro, ajo de víbora, ajo milano, ajo morisco, ajo perro, ajo porro, ajo puerro, ajo puerro silvestre, ajo ruin, ajo silvestre, ajo vilano, ajo-porro, ajo-puerro, ajorborde, ajoporro, ajoporro de monte, ajopuerro, ajos de cigüeña, ampeloprasso, cebollino, cebollinos, porro, puerro, puerro agreste, puerro de las viñas, puerro de viñas, puerro salvaje, puerro silvestre, puerros silvestres. Ajo blandino, ajo elefante, ajo chilote, ajo paraguayo, kurrat.

Nom comú: All de serp. All porrer. All porro. Porradell.

Propietats:

La planta té les mateixes propietats medicinals que l'all, però en una forma molt més suau i amb els principis actius més suaus. Del suc que desprén la planta s'ha dit que té propietats insecticides. Diürètic, expectorant, relaxant, antisèptic, laxant, digestiu, baixa la tensió arterial. De fàcil digestió, alleugen les irritacions de gola i funcionen com a expectorants i estimulants.

És una verdura emprada sovint en sopes i bullits i crua en ensalades. La part comestible de la planta són les fulles i el bulb, encara que a vegades es mengen les flors en ensalades. En la cuina espanyola existeixen diversos plats que inclouen el porro; un dels més famosos és la "porrusalda", una espècie de sopa que els inclou com a ingredient principal.

Allium Roseum

ALLIUM ROSEUM (L.) Krock.

Regne: Plantae / **Divisió:** Magnoliophyta / **Classe:** Liliopsida / **Subclasse:** Liliidae / **Ordre:** Asparagales / **Família:** Amaryllidaceae / **Subfamília:** Allioideae / **Tribu:** Allieae / **Gènere:** Allium.

Flors de color rosa (molt rarament blanquinoses); fulles de (0,1)0,2-0,9(1,2) cm d'amplada; tija de secció circular; coberta del bulb foveolada. Planta amb forta olor d'all; bulb subsfèric d'1-2,5 cm; (2)4-6 fulles de (14)17-47 cm; tija de 0,2-0,6 cm de diàmetre a la part inferior; bràctea profundament 3-5 lobada; inflorescència hemisfèrica de 3-5 cm, amb bulbis o sense, +/- laxa; pedicels d'(1)1,5-4(6) cm; tèpals aguts o obtusos de (7,5)9,5-13(15)x(2)3-6mm; càpsula de 3-6mm.

Hàbitats: camps de conreu, vores de camins, llocs alterats. Ullastrars i altres garrigues escleròfiles, sabinars. Pradells terofítics calcícoles.

Castellà: ajo, ajo de culebra, ajo perro, ajo rosado, ajo de brujas, lágrimas de la Virgen, ajo silvestre de hoja angosta, ajoporro, cebollino, cebollino borde.

Nom comú: Porradell bord, All de moro, All de bruixa, Allassa vermella.

L'ús principal és sens dubte la jardineria. Els bulbs són fàcilment plantables i no requereixen unes cures exigents, una vegada acabada la floració es poden extraure els bulbillos que seran replantats. El bulb és comestible i de suau sabor.

ALYSSUM MARITIMUM Lobularia Maritima (L.) Desv.

Regne: Plantae / **Subregne:** Tracheobionta / **Divisió:** Magnoliophyta / **Classe:** Magnoliopsida / **Subclasse:** Dilleniidae / **Ordre:** Brassicales / **Família:** Brassicaceae / **Gènere:** Lobularia / **Espècie:** Lobularia maritima.

Alyssum Maritimum

Característiques: Herba que està dèbilment lignificada a la base, té fulles lineals petites i de color glauc perquè són piloses. Desenvolupa una inflorescència amb moltes i petites flors blanques que cobreixen tota la planta. Són molt característics els fruits madurs, perquè quan es desprenen les valves i les llavors, queden a sobre de la tija unes membrenetes de forma arrodonida i translúcides. Les inflorescències es van allargant a mesura que les flors es van obrint i fecundant. Aquesta planta floreix preferentment durant l'hivern, però també la podem trobar en flor a altres èpoques de l'any.

Planta amb els pèls, en llur majoria, medifixos; flors blanques (rarament violàcies). Silícules suborbiculars, de 2-3,5 mm; lòculs monosperms; valves convexes; planta perenne. Herba multicaule, +/- cespitosa, feblement lignificada a la base; tiges ascendents; fulles

lanceolato-linears, de 8-40 x 2-8 mm, +/- agudes, atenuades a la base; flors que fan olor de mel, en raïms inicialment densos i curts, després allargats; pedicels de 2-13 mm; sèpals d'1-2 mm; pètals blancs o lleugerament violàcies, d'1-3 mm, amb el limbe suborbicular, bruscament contret en un gla curta; silícules planes, pubescents o glabrescents, amb les valves caduques i el septe translúcid.

Hàbitats: Platges i dunes, sòls arenosos. Camps de conreu, vores de camins, llocs alterats. Costa rocosa.

Castellano: Aliso de mar. Broqueletes de plata o de dama. Mastuerzo marítimo.

Nom comú: Caps blancs. Morrisà bord. Salivetes del Bon Jesús. Semprenflor.

En jardineria s'utilitza com a planta de rocalla o entapissant, a causa de la facilitat de germinació de les llavors i a la seua poca altura. En herboristeria és usada com a diürètic, ajuda a eliminar càlculs renals.

ANAGALLIS ARVENSIS *Lysimachia arvensis* L., 1753

Regne: Plantae / **Divisió:** Magnoliophyta / **Classe:** Magnoliopsida / **Subclasse:**

Dilleniidae / **Ordre:** Ericales / **Família:** Primulaceae / **Subfamília:** Myrsinoideae /

Gènere: *Lysimachia* / **Espècie:** *Lysimachia arvensis*.

Característiques: petita herba que es fàcil de reconèixer per les seves floretes blaves o roses i les fulles triangulars oposades. Floració des de l'hivern i durant la primavera.

Planta anual (rarament biennal o perennant), flors de (2)4-14 mm, amb la corol·la de longitud semblant a la del calze; fulles ovades o lanceolades. Herba ramificada, difusa, glabrescent; tiges tetràgonas; fulles de 5-25 x 4-10(18) mm; peduncles filiformes de 3-35 mm, els fructífers recorbats; corol·la pentàmera amb tub molt curt; càpsula esfèrica de 4-6 mm.

Hàbitats: camps de conreu, vores de camins, llocs alterats. Pradells terofítics calcícoles.

Castellano: al bajaca silvestre, anagalide, anagallis, anagallo, anagálide, anagálide hembra, anagálide macho, andagallo, arbejanilla, azulete, azulinas, centaura, escarlata tenida por macho, hierba coral, hierba corral, hierba de las güebras, hierba diviesera, hierba gitana, hierba jabonera, hierba pajera, jabón de gitana, jabón de rana, jaboncito de golondrina, jabonera, mata del Señor, morrón, morrón de flor roja, mujares, murage hembra, murage macho, murage pequeño portugués, murages, murages azules, murages de flor colorada, murages de flor escarlata, muraje, murajes, murriaô grande, yerba coral, zapaticos del Señor. Altoaragonés: yerba de las güebras, yerba dibiesera, yerba pajera.

Nom comú: Anagall. Borrissol. Herba de cadernelles. Herba sabonera. Moragues. Morró (blau, vermell). Pic de gallina. Picapoll. Tinya.

Propietats:

Principis actius: conté saponòsids: ciclamina. Tanins. Ferments. Heteròsids triterpènics. Oli essencial.

Indicacions: Usat popularment com a antifúngic, antiviral, cicatritzant, sedant, expectorant, lleugerament diürètic i sudorífic. **Per la seua toxicitat per via interna, només es recomana el seu ús tòpic** en micosis cutànies, úlceres tròfiques i herpes zòster.

Anagallis Arvensis

Contraindicada l'administració oral (excepte per prescripció facultativa). Tòpicament pot produir dermatitis de contacte, amb intensa rubefacció i fins i tot vesicació. **Tota la planta és tòxica**, especialment les llavors, i és un verí per als mamífers, incloent-hi els humans: conté saponòsids amb acció hemolítica, irritant de les mucoses digestives i respiratòries. A dosis majors produeix tremolor, diarrea i una forta diüresi. S'usa la planta sencera, preferentment les sumitats florides. Es recol·lecta a l'agost. Aplicació tòpica: Suc de planta fresca.